

UNEP

United Nations Environment Programme / FNs Miljøprogram

1. Fakta

Type organisasjon: FN-program, ikke egen organisasjon

Etableringsår: 1972

Hovedkvarter: Nairobi, Kenya

Antall landkontorer: 4 landkontorer, 6 regionkontorer

Leder: Achim Steiner (Tyskland)

Datoer for styremøter 2013:

18.–22. februar 2013 UNEP

Governing Council

Norsk styreplass:

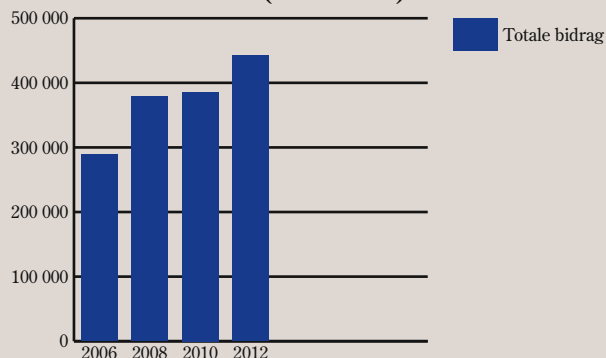
Universelt medlemskap for alle FNs medlemsstater, inklusive Norge. Norge sitter i byrået for Vestgruppen.

Antall norske ansatte: 4

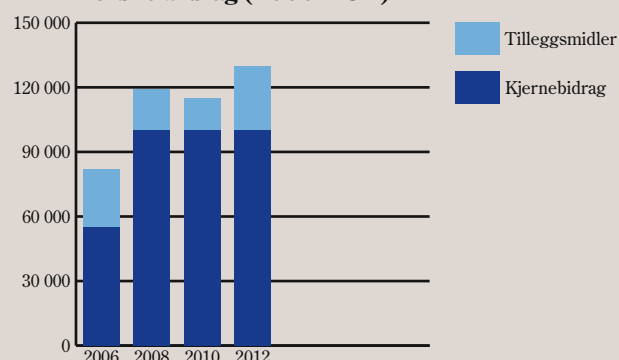
Ansvarlig departement: Delt ansvar mellom Miljøverndepartementet og Utenriksdepartementet

Internett: www.unep.org

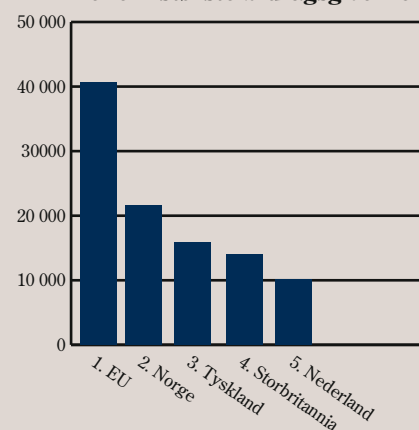
Totale inntekter (1000 USD)

Norske bidrag (1000 NOK)

De fem største bidragsgiverne i 2012 (1000 USD)

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Mandat og virkeområder

FNs miljøprogram (UNEP) ble etablert av FNs generalforsamling i resolusjon 2997 (XXVII) av 15. desember 1972 som en oppfølging av FNs første miljøkonferanse i Stockholm i 1972. UNEPs hovedoppgaver inkluderer å fremme internasjonalt miljør samarbeid, komme med passende policyanbefalinger, gi generell veiledning for miljøprogram i FN-systemet og holde oppsyn med verdens miljøsituasjon for å sikre at kommende miljøproblemer av internasjonal betydning blir vurdert.

UNEP er primært en normativ organisasjon, og har i de senere årene lagt større vekt på forholdet mellom miljø og utvikling. UNEP har i sin Medium Term Strategy for 2014–2017 syv fokusområder:

- klimaendringer
- katastrofer og konflikter
- økosystemforvaltning
- miljøstyresett
- kjemikalier og avfall
- ressurseffektivitet
- miljøgjennomgang

Oppnådde resultater i 2012

Rio+20-toppmøtet og oppfølgingen av dette medførte enighet om at UNEP skal styrkes, og at det skal gjennomføres institusjonelle endringer i programmet. Det ble også bestemt at UNEP skal få universelt medlemskap, noe Norge har gått inn for. UNEP lanserte i 2012 rapporten «Keeping track of our changing Environment: From Rio to Rio+20». Rapporten oppsummerer den globale utviklingen, blant annet knyttet til utviklingen for den globale befolkningen, klimaendringer, energi, ressurseffektivitet, skog, matsikkerhet, landbruk og drikkevann.

UNEP lanserte i 2012 den femte globale miljøtilstandsrapporten *Global Environmental Outlook (GEO 5)*. Rapporten viser at av de 90 viktigste miljømålene som er vedtatt av det internasjonale samfunn, så har det vært betydelig framgang for bare fire. «Summary for Policymakers» ble lansert i forkant

av Rio+20-konferansen. Dette er første gang GEO-rapporten følges av et dokument med en felles fortolkning av miljøinformasjonen. Dette kan øke mulighetene for enighet om felles tiltak.

I september 2012 lanserte UNEP «*Global Chemicals Outlook*». Under toppmøtet i Johannesburg i 2002 ble en rekke land enige om et mål om å redusere produksjon og bruk av kjemikalier for å sikre bedre helse og miljø. Rapporten viser imidlertid at til tross for initiativer fra både stater og privat sektor så har fremgangen i reduksjon av miljøgifter vært dårlig. I desember 2012 lanserte UNEP «*African Adaptation Knowledge Network*», som skal samle kunnskap, forskning, og erfaringer fra initiativer og partnerskap for å oppnå klimatilpasningsarbeid på kontinentet.

UNEP lanserte i november 2011 en rapport om kostnads-effektivitet knyttet til utslipp av kortlivede klimadrivere for å begrense global oppvarming. Rapporten var en oppfølging av et tidligere samarbeid med Verdens meteorologiske organisasjon (WMO), om behovet for å redusere disse stoffene, og om hvilke raske gevinster en slik reduksjon ville gi for å redusere klimautslippet. Rask reduksjon av kortlivede klimadrivere, med fokus på «black carbon», metan og noen hydrofluorokarboner vil kunne bidra til å redusere temperaturstigningen på grunn av klimaendringer med 0,5 °C innen 2050, samt redusere luftforurensingsrelaterte dødsfall og avlingstap. Rapporten dannet grunnlaget for etableringen av *Climate and Clean Air Coalition* (CCAC), der Norge er medlem sammen med rundt 50 land. Koalisjonen har allerede satt i gang flere initiativer, blant annet et samarbeid med Partnership for Clean Fuels and Vehicles. UNEP er sekretariat for koalisjonen.

Arbeidet med å etablere et naturpanel, Intergovernmental Panel for Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES), startet i 2005. Panelet ble etablert i Panama i 2012 og hadde sitt første plenums møte i januar 2013. Naturpanelet er en parallell til FNs klimapanel og kan spille en viktig rolle framover for å skaffe et faglig grunnlag for biologisk mangfold og økosystemtjenester basert på vitenskapelig og tradisjonell kunnskap. Det første møtet i panelets vitenskapskomité ble avholdt i juni 2013 i Bergen.

Fellesinitiativet til UNEP og UNDP, Poverty Environment Initiative (PEI), er ofte omtalt som en modell for effektiv og vellykket felles FN-satsing. PEIs hovedmål er å fremme økonomiske insentiver for å bevare miljøet. Initiativet støtter myndigheter i utviklingsland med å forvalte naturressursene på en måte som bedrer livsgrunnlaget for fattige, og som fører til bærekraftig vekst. PEI gir støtte til nasjonale tiltak som tilrettelegger integrering av miljø i nasjonale utviklingsplaner og budsjetter. Etterspørselen etter PEIs tjenester overstiger kapasiteten som finnes i programmet. Norge er største bidragsyter til PEI og deltar i PEIs Technical Advisory Group ved Norad.

2. Vurderinger: Resultater, effektivitet og kontroll

Organisasjonens resultatarbeid

Organisasjonen er en premissleverandør til den globale miljø- og utviklingsagendaen, og UNEPs resultatarbeid har blitt forbedret de senere årene. MOPAN-rapporten (The Multilateral Organisation Performance Assessment Network) fra 2011 bekrefter at UNEP har gjort store fremskritt mot å bli en resultatorientert organisasjon, men at sammenhengen mellom resultatmål og brukereffekter ikke er klart nok definert.

UNEPs presentasjon av resultater, og særlig årsrapporten, kan gjøres på en langt mer analytisk og faktabasert måte som viser endringer over tid. En særlig utfordring på miljøområdet er at resultater ofte avhenger av faktorer og rammebetingelser som er utenfor programmets kontroll. I tillegg er det ofte nødvendig med en innsats over en lang tidsperiode for å kunne vise til resultater av betydning. Dette synes å ha dreid programmet over mot av utarbeidelse av rapporter, hvor utarbeidelsen av rapporter enkelt kan måles kvantitativt, mens resultatene for miljøet er vanskeligere å måle og oppnå.

Det legges vekt på å utarbeide gode prosedyrer for å sikre blant annet høy vitenskapelig kvalitet og åpenhet rundt prosessene knyttet til rapportene fra UNEP. UNEP er ingen egen organisasjon, men et program underlagt generalforsamlingen. En komplisert styringsstruktur og et policyområde med mange politisk kontroversielle temaer med økonomiske implikasjoner og berøringsfelter til mange samfunnsområder gir særlige utfordringer. UNEP har en særstilling som koordinator for FNs miljøinnsats, også i Environment Management Group.

Systemer for planlegging og budsjettering

UNEPs institusjonelle struktur for planlegging og budsjettering ble endret under siste Governing Council i 2013.

Roller til komiteen med permanente representanter i Nairobi er styrket, og en underkomité under denne komiteen skal gjennomgå arbeidsprogram, budsjett og sekretariatets gjennomføring. Det arbeides med å få på plass detaljene i en ny struktur i lys av disse endringene. Bedre arbeidsmetoder i komiteen med faste representanter i Nairobi har medført bedre involvering og styringsmulighet for medlemsstatene.

Kontroll og antikorrupsjon

Som en del av FN-sekretariatet er UNEP gjenstand for ekstern revisjon utført av FNs revisjonspanel (Board of Auditors) og interne gjennomganger fra kontoret for intern kontroll (OIOS). Disse revisjonsrapportene er tilgjengelige ved direkte henvendelse til FN. CERF må følge de regler for anti-korrupsjon og varsling som er vedtatt for FN-sekretariatet.

Institusjonsbygging og nasjonalt eierskap

UNEP har 6 regionkontorer, men har liten operasjonell og direkte tilstedeværelse på landnivå. UNEP samarbeider i stor grad med andre aktører om gjennomføringen på landnivå, blant annet med UNDP. PEI-initiativet er et godt eksempel på vellykket samarbeid med UNDP, bl.a. på landnivå.

Allerede i UNEPs mandat fra FNs generalforsamling så langt tilbake som i 1972 fastslår at miljøprogrammer og prosjekter skal være kompatible med nasjonale utviklingsplaner og politikk.

Lærings- og endringsvilje

UNEP følger opp en rekke vedtak om institusjonelle endringer i kjølvannet av Rio+20-toppmøtet om bærekraftig utvikling, og Governing Council i 2013. Det vil vise seg i hvilken grad programmet lykkes i denne prosessen. Reformarbeidet følges videre opp i komiteen for faste representanter i Nairobi.

3. Norsk politikk overfor UNEP

For Norge er UNEP en viktig strategisk partner i arbeidet for bærekraftig utvikling. UNEP er en viktig premissleverandør på globale policyfelter og prosesser som omhandler miljø og utvikling. Dette er felter hvor Norge har sterke interesser og hvor vi gjør bruk av det multilaterale systemet til å fremme våre standpunkter. Det er mange eksempler på at miljøet i dag taper i kamp mot andre hensyn. UNEPs relevans og rolle ligger blant annet i å holde miljøet under oppsyn og å være en konstruktiv partner for løsninger som bidrar til bærekraft i utviklingspolitikken.

Globale miljøproblemer er grenseoverskridende og må løses internasjonalt, basert på en kunnskapsforankret politikk-utvikling. UNEP har som FNs fremste miljøaktør et bredt mandat. Norge arbeider for at UNEP på lang sikt skal bli en organisasjon, men Rio+20-toppmøtet kunne ikke enes om å oppgradere UNEP til en særorganisasjon for miljø. UNEP har imidlertid blitt styrket på flere områder som et resultat av toppmøtet og oppfølgingen av dette. Den institusjonelle reformen av UNEP er det første håndfaste resultatet av Rio-konferansen om bærekraftig utvikling i 2012.

Komiteen med permanente representanter skal blant annet forberede møter, budsjett og arbeidsprogram, samt føre tilsyn med at beslutninger blir fulgt opp. UNEPs regionale tilstedeværelse skal styrkes, samtidig som hovedkvarterfunksjoner skal konsolideres i Nairobi. Arbeidet med å

styrke samspillet mellom vitenskap og politikkutforming skal styrkes. Det ble også besluttet at lederen for UNEP skal etablere en skriftlig policy om tilgang til informasjon. Norge følger arbeidet tett og er pådriver for at UNEP skal bli en mer åpen og medlemsstatsstyrt organisasjon. Norge ble valgt inn i byrået for Vestgruppen i 2013.

Norge ønsket at UNEP skal fortsette å ha en sentral rolle som agendasetter på den globale miljøpolitiske arena og være tilrettelegger for internasjonale forhandlinger på miljøområdet. UNEP har bl.a. hatt en vesentlig rolle som tilrettelegger for forhandlingene av konvensjoner om klima, biodiversitet, kjemikalier m.v. UNEP er også sekretariat for en rekke konvensjoner på miljøområdet.

Miljø er et tverrgående tema, og Norge legger vekt på at UNEP skal samarbeide med andre. Samarbeidet mellom UNEP og UNDP er spesielt viktig. I Poverty Environment Initiative (PEI) er samarbeidet vellykket, og i Partnership for Action on Green Economy om grønn økonomi, samarbeides det med ILO, UNIDO og UNITAR og det er søkt samarbeid med UNDP. I 2012 samarbeidet UNEP med UNDAF om tverrgående planer innen miljø og klimaendringer. Norge legger stor vekt på betydningen av at UNEP samarbeider med andre deler av FN-systemet, herunder FAO, UNDP og UNESCO, blant annet i tilknytning til sekretariatsfunksjonen til Naturpanelet.

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sb-fn@mfa.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

UTENRIKSDEPARTEMENTET